

VENTA

30 exemplars 4 pesseta

Un número solt
5 céntims

ADMINISTRACIÓ

Carrer de Ponent, 1, 1.^a
(Bussó baix à la escala)Surt à llum puntualment
tots los divendres.

PERIÒDICH POLÍTICH VERMELL

SUSCRIPCIÓ

ESpanya
Un trimestre 4 pessetaEXTRANGER
Un trimestre 2 pessetasLAS SUSCRIPCIONES
se pagan per adelantatLos pagos poden ferse
en sellos de 15 céntims
ó en timbres
especials pera periòdichs

LO GOS ENSENYAT

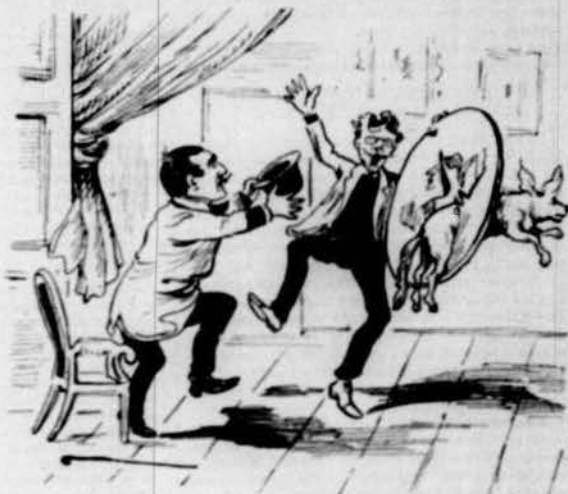
D. Macari va à veure com està 'l retrato de la seva senyora, acompanyat del *Lindo*, incomparable *perro sabio*.

L' artista, buscant una posició acadèmica, ensenya à D. Macari la tela fruyt de son talent...

que la contempla extassiat mentres lo *Lindo* remena jugar la cúa...

y à lo millor fa 'l salt que li han fet aprendre à copia de cops.

som en sigle xix, perquè nostres avis... etc. Mes jo, y tothom que vulgui pot casarse a teta lley, sense necessitat de la ridicula pantomima de postarse devant d'un tros de fusta que representa un home, un home que vosdts mateixos vareu clavar-lo en creu; deixant axís demostrat que la iglesia lo que fa ab lo cap ho desfa ab la cua.

Res més tínx que dirli, si vol enllestirme 'ls papers, bueno; si no vol despatariars, vosdt mateix, tot això 's perdrà.

(Aqui una petita pausa; treu lo rector un mocador d'erbes, s' aixuga la suor, gira 'ls ulls en blanc, suspira fort, obra lo libre registre, etc., etc.— hi fa una quants gargots y diu al seu contrificant.)

—Ja está tot arreglat; pot casarse.
—Gracias. Al 's hem ends. Passalobé.
—Passalobé, y que lleu 'l 's lumini.
—Ja hi farém tot lo que 's hi pugui.

Queda lo rector sol més maflat qu' una gallina que ha caigut al sefregí, y entre sospir y sospir exclama:

—Ab nitza dotzena com aquest, l' ofici de capellá se perdria completament!
{Valguens Deu!

Lluís MILLÀ.

CARTAS DE FORA

Banyoles 5 Octubre 1889.

Estimat Lluçifer, segons los clienti-rucha y demás comitza llana: Sabra que jo, 'l dijóns d' aquesta setmana, passejant per la carretera de la Fampudosa a Pont púdosa, per estar més ben dit, vareig sentir algun reonc recargolat llenat per no sé qui.

No fentme cas, vaig anar passejante hinc que, al últim me topo ab un francés d' aquestos que demanan caritat, y vareu esbronar una miqueta, y ell me digué que havia trobat dos capellans y los hi demanà si podían ferli caritat, mes s' hi negaren dientli que se 'n anés a França, a la terra dels heretics y altres perules per l' está, insultantli y treyentli del devant, dientlios allavors lo francés algo de lo que 's mereixen y se 'n anà deixantlios més mortos que a un molí.

Acabada la conversa lo francés se 'n anà per las sevas y jo per las mevas.

Véuqui tot lo que volia dirli.

Fras un altre dia se despedira de vosdt son amic,

CARLOS GASSET AMOLLA.

Tortosa 7 Octubre 1889.

Excomunicat y apreciable Director: Los cap patres del remat de la llera d' aquesta ciutat, al veure com de dia en dia y vivian lo número dels molins a causa de sos descaire, a fi de propagar sos rancors creients abrigar la descahibida idea de resucitar aquella malficació que per tot abont comença scaba a farolarse; es a dir, que vulien fer sortir posament lo titulat Rosari de la Aurora, y al efecto los convocats a la cita de las primeras horas de la matutada d' ahir a cal Roser, que era 'l lloch de reunió, y se convenientment preterreix ab las exhas que tenien d' exhibir al fer la posta cañe anada a pasar a provee son experti religios, quos, com aquell de catala ciutat, se presentá un dependient de la Alcaldia manifestandoli que per ordre superior quedava suspesa aquella manifestació o rosari. Gracias a aquesta determinació es fácil que no tinguessem ahir que deplorar un dia trist per Tortosa, pues desahont los sentimientos liberales de la población los partidaris del rey. Mas d' Oros volían imponer, y al veure que 'la ciudela moifants van acabant, tiraron más de la religió para ferli servir de pantalla a las sevas pretensiones. Tant es está cert, que 'l Rosario a la nit se reuieren en son cau del career de la Dios sense que de públich se 'n sapigués res, y a las primeras horas de la matutada 's escamparen per varis punts de la población pes que tenia de passar la funció rosariera, a fi d' oposarse a las manifestacions que se tenian de la inmensa mayoría de la población, que no podía per medios de demostrar sos desagrado per aquella montague missa, stanos sos antecedentes en favor de la libertad.

Per ara, pues, s' ha evitat la tormenta, si be 'ls pastors de la llera han quedat fets una furia y ab ganas d' intentar altra vegada la grotesca funció que ahir se 'la matngé per disposició gubernativa. ¡Púne será 'l dia que se 'n hi interompi per iniciativa popular! Allí serán las castanyas.

(Gmíniti posarlo al content de lo que sobre 'l particular sucegará, se despedira de vosdt son amic y condeinat a correccional.)

Amc.

ENTRE TENEBRAS

—Corre Turdilla,—que la nit passa!
{Ansa Menut!
que al 's strapa—la llum del dia jo estich perdut!
Aquesta dona—que senta que plora n' es 'l amor meu,
ha quedat forfada,—sens parq y mora 'l ángel de Deu!
Ningú 's trobava pera ampararli;
jo no sé ingrú;
per ella pobrel—men som y 'l honra se 'n he abandonat!
{Pobre miyoona!—pobre donzella corren, queden,
que ella perilló—tant com nosaltres si no avasódo.
Quan al peu sigas—de la montanya para 'l galio;
tira la arriada—que hi ha un abisme per allí prop.
Si 'ns estorbassim—y al fondo anessim d' aquell abism.

després las lenguas—totas dirían que ha estat un crim.
{Ansa a la mila—que la nit passa com 'l hurac!
Menut, si 'n salvas—la Verge santa t' ho pagará!
La meva reina—també t' ho pregu;
també així ho vol,
corre Turdilla,—corre lengues per mon consell!
A la primera—aveya quet' fassi, para al moment,
y no t' associas—al veus la sombra d' un gran convent.
Res me preguntes—si veus los monjos en profeso,
calla y no digas—ni a mi ni a n' ella que se tot abont!
Al punt que a terra—los dos nos regie gira molt llast;
y com fantasma—que 'l vent s' emporta 's tornant prest.
Si un dia, 'l poble,—semts que demana lo meu amor,
no li contestas—que jo ocultares al rebuor.
Salvem la vida,—Menut, y 'l honra, si aixís no ho fes,
'l or que ara 'l dono—just ab ta vida com jo perdrás.
Digas que es morta—si d' ella 'l partas, cumpleix mon prech—
Y ella, mirantse—lo sent ministre llenat un gemech.

La nit ja espira—renais lo dia fresch ex 'l aire.
Dintre la vinya—'l jugó cava, poch a poch—
los camins s' omplen—de llenyaters; lo serrador al bosch arriba—cantant aixos cançons d' amor.
Per la llaurada—ja 'l bou remuga, s' ouben murmúls.
Riuen los monjos—mientras una nina s' aixuga 'la cila.
Una tartana—brunzenta passa per lo desert.
—¡Corre Turdilla—que si no correx soch descubert!
¡Corre lengues!—lo Menut crida.
—Si ants d' així 'l sol corrent no arribas—á la pisada fem un bosty!
Y la Turdilla—corre que corre piñe que 'l vent, mentre en los claustres—'l dífans bella moria ja estava—d' anoyment.

JUANITO CATALÁ.

Lo ministre de Gracia y Justicia passá una circular als jutjes d' instrucció, recomanandoli la persecució del joch conforme a la lley.

Uns quants jutjes de Madrid s' han pres la cosa en serio, y en cumplimiento de son deber han anat a registrar alguns dels casinos més ben senyalats per la unánime opinió pública com a casa de joch.

En un anomenat *Circol de las Clases* passiva trobaren a uns cinquanta individus jugant, y lligats colze ab colze foren portats al jutjat ó a la presó.

En un altre casino trenta vuy jugadors també foren tractors d' igual manera.

En lo casino *político* dels amichs *idemo* de en Lopez Dominguez també fou sorpresa una partida de joch prohibit per la lley; pero d' allí no més se 'n emportaren quatre jugadors y sense lligars.

Mes arriba 'l jutje al *Casino de Madrid*, al lloch més encopetat d' Espanya, allí ahont no hi ha soci que no sigui una *lumbera*, que diuen ells, en la milicia, la banca, la política ó 'l sacerdoti, y allí, entre aquella perfumada faramella de gent aristocrática ó milionaria, lo jutje sorprén varias partidas de jochs ilegals.

Dos tinentes generals, un xministrer y un reverendíssim son sorpresos *in fraganti* fent lo golf. Més enllá varios diputats y senadors jugavan també als prohibits.

{Y creuarán jos lectors que 'l jutje va empotrarse? No, ja vé que no ho creuarán; los lectors de LA TRAMONTANA se saben tots lo que es está de la *igualtat devant la lley* tractantse de gentussa d' influencia ó de diners.

Lo jutje se concretá a aixecar un acta y entornarson tranquilament ell sol, deixant als aristocráticos jugadors que poguessin condonar tranquils en son vici, mentre los altres de me-

ner categoría gamegavan al jutjat ó a la presó y s' havian vist lligats colze ab colze.

Y al arribar aquí acabo y suprimexo 'ls comentaris, perquè 'ls fets explicats no 's necessitan.

Y per no pagar jo la culpa dels vicis dels aristócratas y la de las injustas complacencias ab ells per part de la justicia.

L' ultimatum del arreglo de la questió marroquí ab Espanya ha sigut un ball donat en la embaxada espanyola de Tànger en celebració de la estáda del sultan del Marroch en aquella ciutat.

Allí s' han reunit protestants, catòlics, jueus y mahometans, y han ballat junts al compás d' un piano que tocava lo fratre *pare Lerchundi*, que vé a ser allí lo verdatier representant d' Espanya, gracias a lo ahionadas que son las instituciones actuals a ferse representar per fallidias.

Després del ball hi hagué tiberi, y *finis coronat opus*.

Lo que 'ns distreu es lo del fratre tocant pera que ballessin junts protestants, jueus, mahometans y catòlics.

No poden negar sa ahició a ferho ballar tot ab las sevas mans.

Sols que ara, ab la seva música, també 'ls pobles criden a la Iglesia:

—¡Que baile!

L' amor patri ha fet que a Málaga lo passat diumenje fossin apedregats per la quitailla varios moros que anant de pas en un vapor que tocava allí s' havian atrevit a desembarcar y passejarse per aquells carrers.

Al veures objecte de la agressió dels xicots, los moros s' entornaren a bordo.

Y pregunto jo: ¡qui vol més cafre y salvatge en aquesta questió, los moros procurant evitar rahons ó 'ls xicots de Málaga provocant a qui res los havia fet y las autoridades no cremenambo al moment?

No 'ns causi, doncha, més condola, que 'ns diguin los musulmans que som molt dignos germans dels moros, los espanyols.

Anant del Banc Hipotecari de Madrid a la estáció varias carretadas de moneda de plata, custodiadas per forza pública, ha desaparegut com per miracle una caixa ab mil cinchcents duros.

Per aquest camí aviat arribarém a tenir de figurar dels diners de las oficinas la gent honrada.

Pel temor de que ells no sigan capassos de *irregularitar* a las personas.

{Se 'n trogresa tant en aquest ram de la *Administració pública*.

Los somatens de Saldes y Gisclareny sorriren la setmana passada a perseguir una partida de bandolers que aparegueren per aquellas montanyes.

Mentres en las capitals no aixequém los somatens pera perseguir los bandolers d' oficina, temps perdut.

L' arbre del bandolerisme té las ramas a la montanya y 'ls arrels a las ciutats.

El Clamor de Castellon es un periódich avançat que 's dedica també a centarias claros als governants.

Y vet aquí que denuncia uns abusos de mil diables comesos en la recaudació de consums d' aquella capital, y desverguit s' hi posa remey—denunciand lo periódich.

El Municipio de Tarragona també feu una campanya en favor de la moralitat municipal, y s' ha trobat en premi... unas quantas denuncias.

En aquestos temps de moralitat gubernamental, ja se sab lo que sempre resulta pel periódich: si diu la veritat, lo penjen.

Dintre mateix del palau del Vaticá s' está actualment condensant un cisma catòlich que té per objete 'l desitj de posar la Iglesia romana en armonia ab las idras modernes, a fi de que pug: anar vivint més temps.

Las aspiracions dels futurs cismáticos son las següents:

—Anulació del *Syllabus* y de la infalibilitat papal; supressió dels jesuítas, y definició clara de

a doctrina catòlica en lo tocant al dogma i a la disciplina posantlos en harmonia ab la ciencia y ab l'esperit modern.

Segurament que la adopció de tals principis donarian nova vida a la Iglesia catòlica; mes com ella ha tingut sempre per base la intolerancia y l'estacionament, quan no l'atrocitat, es també segur que adoptant tals principis perdria ls adeptes fanàtics que ara li donan vida, y que la guerra civil ja iniciada en son seno adquiriria desseguida las proporcions d'una guerra santa sens tregua ni quartel que *ad maiorem Dei gloriam* se farian los nous catòlics ilustrats ab los vells catòlics fanàtics d'intemperants.

De modo, que tant té que risqui com que rasqui l'catolicisme: si seguicis a la antiga, morirà ensortat pel progrés modern; y si vol modernisarse acceptant los adelants actuals, morirà a mans de sos mateixos partidaris que, cegos com son del enteniment, no poden comprendre may la necessitat de la llum de la moderna ciencia, y s' rebelarian sempre en contra d'ella.

A la mort del actual papa Lleó XIII se diu que esclatarà l'cisma y tractarà d'imposarse en la elecció del papa nou.

Preparemnos, donchs, a assistir per aquell temps al enterro del catolicisme.

✠

Llegeixo, retallo y enganko.

Romero Robledo ha contado con todo detalle cierta entrevista que diu tuvieron meses pasados la reina regente y D. Emilio Castelar en los jardines de la Granja. No crech que ningú suposi res de mal de aquesta entrevista.

En Castelar es home que may ha pogut res en certes qüestions... Per politics y peliagudas que siguin.

✠

El Progreso Bergadan se queixa de que a uns infelissos obrers presos per la qüestió d'un petardo esclatà a la porta de la casa d'un fabricant, se ls hagi fet sufrir nova e inexplicable incomunicació d'uns altres quinze dies, buscant... la llum en un cove de la delinqüencia. No estranyí res lo coleja en materia de petardos, perquè tot resulta un petardo continuat.

Y no s'hi ficí massa tampoch, perquè potser acabaria pera véurcho tot al revés de la justicia.

Y a semblarli que ls perseguidors tindrian d'ésser los perseguits, cosas que no deixa de tindre los seus bemoles...

Y l's seus perills.

✠

Referintse a la fita de Corsà, escriu *El Eco Bisbalense*:

«Ganado lanar y de cerda con precio sostenido.»

Confesso a mos lleidores que tal noticia m'admira, puig veig en ella l's valors que se logran en una fita carlines y conservadora.

✠

En pochos dies han ocorregut varios accidents en los ferrocarrils.

Los periòdichs se n'ocupan, aixecan la veu contra las empreses.

Temps perdut.

Mentres los directores dels partits que ns governan exercieixin de consellers de las empreses de ferrocarrils, aquestas podràn sempre continuar ab son bandolerisme legal contra l'públic, fentlo pagar molt be y servintlo molt malament.

✠

La millor pobra del bon servey telegràfic d'Espanya va donarse la setmana passada.

Lo dilions estava en capella a Osuna un condemnat a mort. La regina regent li donà l'indult casi a última hora, y desde Madrid se telegrafià oportunament aquesta ordre al punt de la execució. Donchs tenen de saber que l' telegrama arribà a Osuna a las duas de la tarde, es a dir, quan l' infalible reo ja feya unas sis horas que estava agarrat al pal.

Molts perjudicis hauràn pogut causar los defectes del servey de comunicacions, pero a bon segur que no tra possible preveure que arribessin al extrem de fer pujar al patibul a qui ja no tenia de pujarhi, per la mateixa forsa de la llei que l'havia condemnat.

Y tampoch podia preveures que l'mal servey de telegrafs aixequés un nou argument contra la pena de mort, perquè un cop aplicada ja no

té esmena possible com tenen totas las demás penas.

Avergonyimnos, donchs, tots los espanyols, igual del servey telegràfic que de la aplicació de la pena de mort.

✠

SUSCRIPCION VOLUNTARIA

A FAVOR DELS CERCS DE PROGRESO Y LIBERTAD EN MALGRAT

	Precedent	Nº
Suma anterior		
Feliu Estapé, de Granollers	4	
A. Tota		50
A iniciativa del grupo A. D. C. de Sabadell, darrer enviu	117	5
Manuel Pasariss	1	
Un que espera la recopio		50
Francisco Gotsch	1	
Manuel Tetas	1	
Juan R. M.		50
Francisco Murgadas		50
Un que espera la obra		1
Jaume Rovira		1
Soladad Gustavo		50
J. Ll.		50
Total, pas.		107

Queda tancada la suscripció.

LLUM Y SOBRIA

Lo seu tetrich manell negre estenia la palhosa nit; l'ou no cantava, y l'horrible focor hasta espantava y apartava del cor tota alegría.

Max un colp la claror del naixent dia per los ombres del món se llum donava, allavors de pier lo cor gozava y la horrible focor d'allí fugava.

If aquest món també l'obscurantisme està omplintse tan sols d'immens pahor, puig també es negre y tetrich com abisme que n' alunya al moment tot lo valor.

Max la Ciencia un colp llum ja ha derramat se gosa de Progrés y Llibertat.

Miquel A. de SOTAS COWAN.

Lo divendres de la setmana passada morí a Malgrat la viuda de Pla Salarich, lo lliurepensador per quin enterro civil mogué aquella bronca l'clero de la citada vila.

Com la difunta no havia volgut los ausilis de la Iglesia, se disposà per sa familia l'enterro civil, contra l' que reclamà l' rector a las autoritats locals, demanant ajuda pera cantar gori-goris a qui no n' volia.

Sabedora la familia de la difunta de que l' diumenje per las onze del mati lo clero s' disposava a promoure la segona edició del escàndol del mes d' Abril darrer, una hora abans se tregué l' cadavre de la casa y s' feu l' enterro civil burlant als cleri-truhs de la vila y fent pendre tal rabieta al rector y a la gran bandarra Mandorra, que donava gust lo sentirlos.

Los celebrem lo sentiment, y que s' esperin fins a un altre, que ja l's anirà... pitjor.

✠

Lo tribunal nomenat pel bisbe de Vich a fi d' informar sobre no sé quinas ximpleras catòlicas que s' necessitan pera declarar sant al pare Claret, ha acabat ja la seva feyna, trobant molt conforme, com es de suposar, que l' célebre confessor d' Isabel II y autor de varias obras mistich-pornogràficas, sia elevat a receptació d' oracions, trisagis, missas y demás bestiesas sagradas.

Nosaltres proposem que, una vegada sia en Claret santificat, se l' representi en una devota estampa ballant lo can-can vestit ab las camisas de las célebras lligas de sor Petrocini.

¡Ah! y ab la balladora que li correspon segons se l' pintà poch després de la Revolució de Setembre.

✠

Un llamp descregut com redactor de LA TRAMONTANA, se ficà al campanar de la iglesia de Sant Pol, foradà l' sostre de la sagristia, feu a trossos varias portas, se dirigí al altar major, y allí clavà de nasos tres sants, feu caure de la creu a Cristo, y espellitá tot lo sagristia y sagraments y hostias consagradas.

Igual si jo fos Deu, disposés dels rayos y volgués divertirme ab los trastos y habitants de can catòlic.

✠

Un sagrista ha disparat un tiro de rewólver al arcabísbe de Cavenza, ferrintlo lleugerament.

Si l' sistema Galeote va aixís popularisarse entre ellis, van a donarnos la feyna feia pel dia de la justicia popular.

✠

Un excomediament anomenat Triviño, que actualment exercieix de sacerdot, ha fet un sermó carca a Tolosa, dihent entre otras cosas:

Los liberals malichos tenen la culpa de la presé del Papa. ¡Y a toth qui necessitam pera salvarlo! Infanteria, cavalleria y artilleria.

Vamor, tot es comensar. Aquest ja predica la inutilitat de las oracions.

✠

Mes com també l' tal reverent se desboçà contra ls liberals en tota regla, ha sigut denunciat al jutjat per las autoritats de Tolosa, y ha comensat l' empaperament del carca reverendísim.

Y que busqui ara artilleria, infanteria y cavalleria que l' tregui d' allí.

✠

De la catedral de Catania (Italia) han sigut robadas alhajas catòlicas per valor de 200.000 pessetas, sense fractura de portas y evant las claus en mans superabundantment reverendísimas.

Y com Deu no posa obstacles a que s' realitzi aixó, es que ara la religió sols sab fer d' a joques miracles.

✠

Lo tribunal correccional de Chambéry ha condemnat a sis mesos de presé a un coixino pare caputxi que intentí marcejar a una hermosa noya que trobà a las onze de la nit en un punt bastant a las foscas.

Al reverent se li ensegués l' misto de la fe, y acicriant la esperansa de que li fessin una caritat, se trobà que l' tribunal l' ha enviat a aprendre las virtuts teologals a la iglesia ahont tindria d' e-tarse sempre pera deixar tranquils als demás. Amen.

CANTARELLAS

Veyent tants diables moluts lo purgatori va s'lar-se, y allí comensà l' eufra de que la ocasió fa l' lladre.

Desgraciada es la familia que al clero missa s' atansa, si hi ha noyas... ¡quintas monias! si hi ha noyas... ¡quintas aixam d' ams!

Si l's pares tots comprensuosos d' alla ah-nt surt la sod-onia, ni un d' ells devís son fira a cap consent a estrabirse.

J. ESPUNYA RIOT.

XARADA

May he beati: Au més ho en dus tot de Viubodi, com lo que n' duns un colí sent allí festa majó.

A. GIBERT.

ANAGRAMA

Total d' un basó en Ribot volia a la fat peyar, pero no ho pogué lograr per serorhi mal la fat.

J. TERRA.

GEROGLIFICH

X
8 7 4 5 9 3 6 2
1
mat mat
ICH

Un PAGES

SOLUCIONS

A LAS CANTARILAS DEL EDUARD PASSEY

XARADA: O-fer-gat.

TRUC: el-locos - Polgarías Llorer de Mar.

LOGOGRAFICO: moriscos - l' Mo. Ref. Sila. Capra. Macari.

Canlras. Cambils. Gerente. Camila.

Abril. Marx. No. M. M.

GEROGLIFICH: Per cosas un escrit.